Uniwersytet Jagielloński

Wydział Fizyki, Astronomii i Informatyki Stosowanej

Wykorzystanie sztucznych sieci neuronowych do analizy obrazów na przykładzie kostki do gry

Wojciech Ozimek

Nr albumu: 1124802

Praca wykonana pod kierunkiem

prof. dr hab. Piotra Białasa

kierownika Zakładu Technologii Gier

FAIS UJ

kwiecień 2018

Spis treści

Wstęp

1.1 Biologiczny neuron

Neuron to komórka nerwowa zdolna do przewodzenia i przetwarzania sygnału elektrycznego w którym zawarta jest informacja. Jest on podstawowym elementem układu nerwowego wszystkich zwierząt. Każdy neuron składa się z ciała komórki (soma, neurocyt) otaczającego jądro komórkowe, neurytu (akson) odpowiedzialny za przekazywanie informacji z ciała komórki do kolejnych neuronów oraz dendrytów służących do odbierania sygnałów i przesyłaniu ich do ciała komórkowego. Impuls elektryczny z jednego neuronu do drugiego przekazywany jest w synapsie, miejscu komunikacji danego neuronu z poprzednim. Synapsa składa się z części presynaptycznej (aksonu) i postsynaptycznej (dendrytu). Neuron przewodzi sygnał tylko w sytuacji kiedy suma potencjałów na wejściach od innych neuronów na jego dendrytach przekroczy określony poziom. W przeciwnym wypadku neuron nie przewodzi sygnału. Dodatkowo, zwiększenie potencjału na wejściach nie powoduje wzmocnienia potencjału na wyjściu neuronu.
Neurony połączone i działające w ten sposób tworzą sieci neuronowe, których dobrym przykładem może być mózg człowieka. Przeciętnie posiada on około 100 miliardów neuronów, każdy z nich połączony jest z około 10 tysiącami innych neuronów przez połączenia synaptyczne. Liczba połączeń synaptycznych szacowana jest na około 10^{15}.

1.2 Sztuczny neuron

Matematycznym modelem neuronu jest tzw. neuron McCullocha-Pittsa, nazywany również neuronem binarnym. Jest to prosta koncepcja zakładająca, że każdy neuron posiada wiele wejść, z których każde ma przypisaną wagę w postaci liczby rzeczywistej oraz jedno wyjście. Wyjściem neuronu jest wartość funkcji aktywacji dla argumentu którym jest suma wszystkich wag pomnożonych przez odpowiednie wartości wejściowe. Wyjście danego neuronu połączone

jest z wejściami innych neuronów, tak jak ma to miejsce w przypadku biologicznego neuronu. Powyższy, sztuczny model neuronu jest podstawowym budulcem sztucznych sieci neuronowych z racji prostoty działania i łatwości implementacji. W rzeczywistych zastosowaniach używane są pojecia takie jak wektor wejściowy oraz wektor wag, które oznaczają odpowiednio wszystkie wartości wejścioweoraz wszystkie wagi dla danego neuronu.

Pojedynczyn neuron pozwala na uzyskanie mocno ograniczonych rozwizań. Przykładowo korzystając z prostych funkcji logicznych ANR, OR, NOT, XOR okazuje się że pojedynczy neuron jest w stanie poprawnie rozwiązywać jedynie pierwsze trzy z podanych funkcji. Problem wiąże się z brakiem możliwości uzyskania poprawnych rezultatów dla zbiorów które nie są liniowo separowalne. W takich przypadkach konieczne jest użycie większej ilości neuronów, a więc tworzenie sieci neuronowych których możliwości adaptacyjnego do poszczególnych problemów są niejednokrotnie bardzo zaskakujące.

1.3 Historia

Rozpoczęciem prac nad sztucznymi neuronami można datować na rok 1943 kiedy to Warren McCulloch i Walter Pitts przedstawili wspomniany już wcześniej model neuronu. Pierwsze sieci neurone używane były np do operacji bitowych i przewidywania kolejnych wystąpień bitów w ciągu. Mimo licznych prób zastosowania ich do realnych problemów nie zyskały one popularności. Powodem tego były prace naukowe sugerujące ograniczenia sieci takie jak brak możliwości rozszerzenia sieci do więcej niż jednej warstwy oraz jedynie jednokierunkowe połączenie między neuronami. W początkowym okresie rozwoju sieci neuronowych przyjmowano także wiele błędnych założeń które wraz z ograniczonymi możliwościami obliczeniowymi komputerów skutecznie zniechęcały naukowców do prac nad tym zagadnieniem.

Przełomem okazał sie rok 1982 kiedy to John Hopfield przedstawił sieć asosjacyjną (zwaną siecią Hopfielda). Nowością było dwukierunkowe połączenie neuronów co zapewniało możliwość uczenia się danych wzorców. Kolejnymi przełomowymi odkryciami były zarówno wprowadzenie wielowarstwowych sieci neuronowych oraz wstecznej propagacji. Nowe odkrycia pozwoliły na zastosowanie sieci w wielu różnych dziedzinach, wymagając jednak dużych ilości obliczeń, obszernych zbiorów treningowych, wielu tysięcy iteracji i długiego czasu nauki. Korzyścią jest jednak fakt, że wytrenowany model można wykorzystać w praktycznie każdych warunkach i natychmiastowo bez konieczności uczenia.

Cel pracy

Celem pracy jest stworzenie sieci neuronowej rozpoznającej ilość oczek wyrzuconych na kostce do gry. Sieć powinna rozpoznawać kostki o dowolnym zestawieniu kolorystycznym ścian oraz oczek i działać na rzeczywistym obrazie przesyłanym z kamery.
Dodatkowym aspektem poruszonym w pracy jest porównanie modeli w zależności od architektury sieci oraz zbiorów danych.

Technologie

Poniższy spis przedstawia technologie użyte podczas tworzenia tej pracy licenckiej. Każda technologia jest krótko opisana wraz z powodem dla którego została użyta.

3.1 Język programowania i środowisko

Python

Język programowania Python obecnie jest bardzo popularnym narzędziem wykorzystywanym w pracach naukowych. Jest to spowodowane bardzo czytelną i zwięzłą składnią, która w pełni pozwala skupić się na danym problemie. Jest on także używany w bibliotekach które wykorzystywane były do tworzenia modeli sieci neuronowych.

Jupyter Notebook

Aplikacja Jupyter Notebook pozwala uruchamiać w przeglądarce pliki tzw. notebooki które składają się z wielu bloków. W blokach może znajdować się kod programu lub jego fragment, a w pozostałych można prezentować m.in. tekst, wykresy bądź tabele. Korzystanie z Jupyter Notebooka zdecydownaie ułatwia pracę, umożliwiając tworzenie kodu wraz z podglądem wykresów bądź danych prezentowanych w innej formie bez konieczności przełączania między oknami bądź kartami.

3.2 Biblioteki

OpenCV

Biblioteka funkcji do obróbki obrazów, najczęsciej wykorzystywana w języki C++ oraz Python. W projekcie została użyta do uzyskiwania zbiorów obrazów kości do gry ze zdjęć uzyskanych kamerą. Uzyskane zbiory charakteryzowały się ściśle określonymi wymiarami każdego z obrazów, obrotami obrazów o ściśle określony kąt, trybami RGB oraz monochromatycznym jak również

kadrowaniem w celu osiągnięcia zakładanych proporcji między wielkością kostki na zdjęciu a rozmiarem obrazu.

TensorFlow

Biblioteka do uczenia maszynowego oraz tworzenia sieci neuronowych. Jej ogromną zaletą jest możliwość wykorzystywania zarówno procesorów jak i procesorów graficznych. Z uwagi na charakter wykonywanych obliczeń praca przy użyciu kart graficznych jest kilka razy szybsza niż na procesorze, co znacząco przyśpiesza proces uczenia. Najlepiej wspierane języki programowania do C++ oraz Python.

Keras

Biblioteka do tworzenia modeli sieci neuronowych wykorzystująca inne bardziej profesjonalne biblioteki jak TensorFlow, Theano lub CNTK. Zaletami Kerasa są zarówno przystępny interfejs pozwalający w krótkim czasie stworzyć model sieci oraz możliwość stworzenia zaawansowanych modeli przy średnim pogorszeniu czasu uczenia się sieci o 3-4% w stosunku do TensoFlow.
W sytuacji kiedy interfejs oraz dokumentacja do TensorFlow są dla początkującej osoby niezrozumiałe, jest to świetna alternatywa do wdrożenia się w to zagadnienie.

Numpy

Moduł języka Python umożliwiający wykonywanie zaawansowanych operacji na macierzach oraz wektorach, wspierający liczne funkcje matematyczne. Jest bardzo rozpowszechniony, wykorzystywany w wielu, głównie naukowych zastosowaniach. Numpy wprowadza własne typy danych oraz funkcje którę są niedostępne w instalacji Pythona. Może być rozbudowany o moduł Scipy, który nie był jednak wykorzystany przy tworzeniu tej pracy.

Matplotlib

Narzędzie do tworzenia wykresów dla języka Python oraz modułu Numpy. Z uwagi na bardzo duże możliwości jest bardzo popularny, pozostając jednocześnie prostym w użyciu. Zawiera moduł pyplot który w założeniu ma maksymalnie przypominać interfejs w programie MATLAB.

LaTeX

Oprogramowanie do ogranizacji tekstu wraz z językiem odpowiednich znaczników. Praca w LaTeX jest przeciwieństwem edytorów tekstowych typu WYSIWYG jak MSWord. LaTeX bazuje na TeX który jest systemem składu drukarskiego do prezentacji w formie graficznej. Ogromną zaletą jest możliwość tworzenia w tekście zaawansowanych wzorów matematycznych.

3.3 Technologie poza programistyczne

NVIDIA CUDA

Równoległa architektura obliczeniowa firmy NVIDIA pozwala na wielokrotne przyśpieszneie obliczeń podczas uczenia się sieci neuronowych. Dzięki bibliotekom takim jak TensorFlow lub Keras, które wspierają obliczenia na kartach graficznych czas precesu uczenia drastycznie maleje. Podczas tej pracy wykorzystana została karta NVIDIA TESLA K80 12GB GPU dostępna na Amazon AWS oraz Google Compute Engine.

Amazon AWS EC2

Platforma z wirtualnymi maszynami zwanymi instancjami, które można dostosować zależnie od potrzeb klienta. Usługa działa na zasadzie rozliczenia godzinowego podczas korzystania z niej. W tej pracy zostały wykorzystane instancje zoptymalizowane do obliczeń na kartach graficznych i do uczenia maszynowego, wyposażone w wcześniej wspomnianą kartę NVIDIA TESLA K80.

Google Compute Engine

Platforma analogiczna do wyżej wspomnianej, dysponująca tymi samymi modelami kart. W pracy wykorzystywana mniej niż Amazon AWS, głownie z powodu przyzwyczajenia do tamtejszej strony. Dodatkowym celem było sprawdzenia czy różnica w oprogramowaniu serwerów będzie miała wpływ na szybkość nauki sieci neuronowych, co jednak nie znalazło potwierdzenia w praktyce. Wartym wspomnienia jest fakt, że na obu platformach czas trwania uczenia sieci zmniejszył się średnio 6-10 krotnie w stosunku do pracy na komputerze wykorzystującym procesor.

Słownik pojęć

Zbiór danych

Zbiór danych, obrazów lub zestaw danych to zbiór wszystkich zdjęć kości wykonanych na poczet pracy z wykorzystaniem kamery. Każde zdjęcie w zbiorze jest przetworzone w celu zmniejszenia czasu uczenia się sieci oraz potrzebnej pamięci. Zdjęcia były wykonywane kamerą o rozdzielczości 1600x1200 pikseli. Każde ze zdjeć w zbiorze zostało poddane procesowi skalowania oraz kadrowania w celu osiągnięcia odpowiedniego rozmiaru. W celu uzyskania większej liczebności zbioru wszystkie obrazy zostały dodatkowo poddane operacji obrotu o dany kąt. Każdy ze zbiorów został zduplikowany i poddany konwersji z trybu RGB na skalę szarości przez usunięcie informacji o barwie oraz nasyceniu kolorów, pozostawiając jedynie informację o jasności piksela.

Po przeprowadzeniu całego procesu, każdy obraz miał wymiary 64x64, zarówno w wersji kolorowej i czarno białej, co skutkowało rzeczywistymi rozmiarami odpowiednio 64x64x3 oraz 64x64x1.

Zbiór treningowy

Część zbioru danych który wykorzystywany jest w procesie uczenia sieci określany jest mianem zbioru treningowego lub zbioru uczącego. Jego liczebność to zazwyczaj 60-80% całego zbioru danych. Praktycznie we wszystkich zastosowaniach dane w tym zbiorze przed rozpoczęciem uczenia poddawane są losowej permutacji.

Zbiór testowy

Zbiór testowy lub zbiór walidacyjny służy do oceny zdolności sieci do rozpoznawania danych. Celem rozdzielenia tego zbioru od danych testowych jest weryfikacja sieci na danych które wcześniej nie zostały przetworzone przez sieć.

Neuron

Najmniejszy element sieci neuronowej, przyjmuje wiele wejść i jedno wyjście. Może zawierać także próg (ang. threshold), który może być zmieniony przez funkcje uczącą. Neuron wyposazony jest także w funkcję aktywacji, odpowiednio modyfikującą jego wyjście. Każde wyjście neuronu z poprzedniej warstwy połączone jest z wejściami innych neuronów w warstwie następnej.

$$f(x_i) = \sum_i w_i x_i + b \tag{4.1}$$

Wagi neuronu

Połączenia w sieci realizowane są między wyjściem poprzedniego neuronu i oraz wejściem następnego neuronu j. Każde takie połączenie ma przypisaną wartość wagi w_{ij}. Podczas procesu uczenia wagi zmieniają się, dostosowując sieć neuronową do otrzymywanych danych, co skutkuje zmniejszeniem wartości błędu.

Bias

Bias to dodatkowa waga wejściowa do neuronu umożliwiająca jego lepsze dopasowanie do danych treningowych. W sytuacji kiedy wszystkie wagi neuronu mają zerowe wartości, unikamy problemów podczas procesu wstecznej propagacji.

Warstwa

Sieć neuronowa zorganizowana jest w warstwach. Neurony w danej warstwie nie są ze sobą w żaden sposób połączone, komunikacja odbywa się tylko między kolejnymi warstwami. Istnieje wiele rodzajów warstw, a sygnał który przechodzi przez całą sieć zaczyna się w tzw. warstwie wejściowej oraz kończy w tzw. warstwie wyjściowej. Istnieją sieci neuronowe (rekurencyjne sieci neuronowe, *(ang. RNN - Recurrent Neural Network)*) w ktorych sygnał może przechodzić przez warstwy kilkukrotnie w trakcie jednej epoki.

Rodzaje warstw

Poniższe rodzaje warstw zostały użyte w modelach przedstawionych w tej pracy.

Wejściowa

W pracy, gdzie zbiorami danych są zbiory obrazów, każdy pojedynczy piksel obrazu odpowiada jednej wartości liczbowej. W związku z tym rozmiar pierwszej warstwy wejściowej jest identyczny z wymiarami obrazu. Warstwa wejściowa charakteryzuje się brakiem wejść oraz biasu.

Wyjściowa

Rozmiar warstwy wyjściowej odpowiada ilości klas do jakiej wejściowe dane miały zostać sklasyfikowne. Oczekiwanym wyjściem sieci w pracy była liczba oczek możliwych do wyrzucenia na kostce, co odpowiada 6 klasom, po jednej na każdą wartość na boku kostki. Wyjściem wszystkkich przedstawianych w tej pracy sieci był wektor o wymiarach 6x1.

Konwolucyjna

Warstwa konwolucyjna służy do przetworzenia danych z poprzedniej warstwy do postaci filtrów konwolucyjnych o określonych wymiarach w celu znalezienia cech wśród dostarczonych danych. Więcej informacji na temat sposobu w jaki działa konwolucja, opisane jest w sekcji *Konwolucja* oraz *Konwolucyjna sieć neuronowa*.

Aktywacyjna

Jest to wydzielenie funkcji aktywacji do osobnej warstwy, które jest realizowane w niektórych bibliotekach. Celem takiego zabiegu jest możliwości podglądu danych na wyjściu neuronu, tuż przed zaaplikowaniem funkcji aktywacji.

W pełni połączona

Sieć neuronowa składa się z w pełni połączonych warstw *(ang. Fully Connected, Dense)*. W konwolucyjnych sieciach neuronowych warstwy te występują po warstwach konwolucyjnych i służą do powiązania nieliniowych kombinacji które miały zostały wygenerowane przez warstwy konwolucyjne oraz ich klasyfikowania. Dodatkowo nie wymagają dużych nakładów obliczeniowych i są proste do zaaplikowania. Swoją nazwę biorą od sposobu w jaki realizowane sa połączenia między warstwami. Neurony z poprzedniej warstwy łączą się ze wszystkimi neuronami następnej warstwy.

Flatten

Warstwa spłaszczająca *(ang. Flatten)* stosowana jest w celu połączenia warstw konwolucyjnych lub aktywacji wraz z warstwami w pełni połączonymi. Realizowane jest to poprzez przekształcenie warstwy wejściowej do jednowymiarowego wektora który następnie służy za wejście do kolejnych warstw.

Odrzucająca

Warstwa odrzucająca *(ang. Dropout)* zapobiega przetrenowaniu *(ang. Overfitting)* sieci. Proces ten polega na nie braniu pod uwagę wyjść pewnych neuronów, zarówno w przypadku prze-

chodzenia w przeód oraz w tył. Stosuje się ją po warstwach w pełni połączonych, w celu zapobiegania rozległym zależnościom między neuronami. W warstwie tej określone jest prawdopodobieństwo *p* z jakim neuron zostanie zachowany w warstwie oraz *p - 1* z jakim zostanie odrzucony.

MaxPooling

Warstwa tzw MaxPoolingu wykorzystywana jest do zmniejszenia rozmiaru pamięci oraz ilości obliczeń wymaganych przez sieć neuronową, jak również może zapobiegać przetrenowaniu. Operacja zmniejszenia polega na wybraniu jednego piksela z danego obszaru, w przypadku MaxPoolingu, takiego o największej wartości i przekazaniu go dalej. Obszar z jakiego wybieramy dany piksel jest zależy od danej warstwy, ale najczęściej jest to kwadrat o wymiarach 2x2 co oznacza znaczące ograniczenie zużycia pamięci i koniecznych obliczeń. MaxPooling jest krytykowany ponieważ nie zachowuje informacji o położeniu piksela przekazanego na wyjście warstwy co może objawiać się błednymi interpretacjami podczas testowania sieci.

Funkcja aktywacji

Przy pomocy funkcji aktywacji obliczana jest wartość wyjściowa neuronów w sieci neuronowej. Argumentem dostarczanym do funkcji aktywacji jest suma wejść neuronu pomnożonych przez przypisane im wartości wag. Zależnie od konkretnego rodzaju funkcji aktywacji, neuron po przekroczeniu danego progu wysyła sygnał wyjściowy, odbierany przez neurony znajdujące się w następnej warstwie.

$$f\Big(\sum_i w_i x_i + b\Big) \tag{4.2}$$

Rodzaje funkcji aktywacji

Przedstawione poniżej funkcje aktywacji zostały użyte w modelach zaprezentowanych w tej pracy.

Liniowa

Funkcja ta jest praktycznie nie wykorzystywana w sieciach neuronowych. Połączenie wielu warstw których neurony posiadają liniową funkcję aktywacji można przedstawić za pomocą jednej warstwy, ponieważ złożenie wielu funkcji liniowych również będzie funkcją liniową. Nieliniowość funkcji pozwala na klasyfikacje danych przechodzących przez sieć.

$$f(x) = x \tag{4.3}$$

Sigmoid

Największym problemem funkcji sigmoidalnej jest duże ryzyko zaniknięcia gradientu, co może prowadzić do problemu tzw umierającego neuronu. Zjawisko to ma miejsce gdy dla danej funkcji aktywacji, gradient staję się bardzo mały. Jest równoznaczne z zaprzestaniem procesu uczenia, ponieważ gradient zera również wynosi zero. W przypadku tej funkcji gradient może zanikać obustronnie.

$$f(x) = \sigma(x) = \frac{1}{1 + e^{-x}} \tag{4.4}$$

Tanh

$$f(x) = tanh(x) = \frac{(e^{x} - e^{-x})}{(e^{x} + e^{-x})} \tag{4.5}$$

ReLU

ReLU *(and. Rectified linear unit)* jest najpopularniejszą funkcją aktywacji wykorzystywaną w sieciach neuronowych. Zasługą tego jest szybki czas uczenia sieci bez znaczącego kosztu w postaci generalizacji dokładności. Problem z zanikającym gradientem jest mniejszy niż w przypadku funkcji sigmoidalnej, ponieważ występuje on tylko z jednej strony.

$$f(x) = max(0, x) = \begin{cases} x & \text{if } x \geqslant 0 \\ 0 & \text{if } x < 0 \end{cases} \tag{4.6}$$

LeakyReLU

LeakyReLU jest ulepszeniem ReLU dzięki zastosowaniu niewielkiego gradientu w sytuacji dla której ReLU jest nieaktywne. Zmiana ta pozwala na uniknięcie problemu tzw umierającego neuronu.

$$f(x) = \begin{cases} x & \text{if } x \geqslant 0 \\ 0.01x & \text{if } x < 0 \end{cases} \tag{4.7}$$

Funkcja kosztu

Funkcja kosztu lub funkcja błędu jest niezbędna do prawidłowego przeprowadzenia procesu uczenia. Daje ona informacje o różnicy między obecnym staniem sieci o optymalnym rozwiązaniem. Algorytm uczenia sieci analizuje wartość funkcji kosztu w kolejnych krokach w celu zminimalizowania jej.

Propagacja wsteczna

Propagacja wsteczna lub wsteczna propagacja błędów *(ang. Backpropagation)* jest jednym z najskuteczniejszych algorytmów uczenia sieci neuronowych. Polega na minimalizacji funkcji kosztu korzystając z metody najszybszego spadku lub bardziej zoptymalizowanych sposobów, o których napisane jest w sekcji *Optymalizator*. Swoją nazwę zawdzięcza sposobowi w jaki propagowane są te błędy, od warstwy wyjściowej do wejściowej.

Optymalizator

Inne określenie algorytmu optymalizacyjnego wykorzystywanego do obliczania wag neuronów i biasu sieci neuronowej. Posiada kluczowe znaczenie podczas procesu uczenia sieci zarówno w kwestii czasu oraz skuteczności. Z tego powodu jest to jeden z kluczowych obszarów obecnych badań i rozwoju sieci neuronowych.

Metoda gradientu prostego

Metoda gradientu prostego *(ang. Gradient Descent)* jest podstawowym algorytmem służacym do uaktualniania wartości wag oraz biasu podczas uczenia sieci. Wadą tej metody jest przeprowadzanie jednorazowej aktualizacji po wyliczeniu gradientu dla całego zestawu danych. Jest to bardzo wolne, w niektórych przypadkach może powodować problem z ilością zajmowanego miejsca w pamięci a przede wszystkim może prowadzić do pozostania w jednym z lokalnych minimów funkcji.

$$\theta = \theta - \eta * \nabla J(\theta) \tag{4.8}$$

Stochastic Gradient Descent

(nazwa w języku angielskim z powodu braku znalezienia polskiego odpowiednika) Stochastic Gradient Descent *(skrót. GDA)* jest rozwinięciem metody gradientu prostego, bardzo często wykorzystywana w praktyce. Ulepszenie polega na obliczaniu gradientu dla jednego lub niewielkiej ilości przykładów treningowych. Najczęściej korzysta się z więcej niż jednego przykładu co zapewnia lepszą stabilność oraz wykorzystuje zrównoleglanie obliczeń. SGD zapewnia to większą rozbieżność niż metoda gradiento prostego, co umożliwia znajdowanie nowych lokalnych minimów ale wiąże się z koniecznością zastosowania mniejszego stopnia uczenia.

$$\theta = \theta - \eta * \nabla J(\theta; x_i; y_i) \tag{4.9}$$

RMSprop

RMSprop umożliwia obliczanie gradientu dla każdego parametru z osobna i zapobiega zmniej-

szaniu się stopnia uczenia. Algorytm dostosowuje stopień uczenia dla każdej wagi bazując na wielkości jej gradientu.

Adam

Adam to skrót od angielskiej nazwy *Adaptive Moment Estimation* i jest rozwinięciem metody Stochastic Gradient Descent. Metoda ta pozwala na obliczanie z osobna gradientu dla każdego parametru oraz każdej zmiany momentum. Zapobiega dodatkowo zmniejszającemu się stopniowi uczenia, a co najważniejsze jest bardzo szybka i pozwala na sprawne uczenie się sieci. W tej metodzie obliczamy dwa momenty m oraz v.

$$\begin{aligned} \hat{m_t} &= \frac{m_t}{1-\beta_1^t}, \\ \hat{v_t} &= \frac{v_t}{1-\beta_2^t}, \end{aligned} \tag{4.10}$$

Powyżej obliczone momenty podstawiamy do wzoru

$$\theta_{t+1} = \theta_t - \frac{\eta}{\sqrt{\hat{v_t}} + \epsilon}\hat{m_t} \tag{4.11}$$

gdzie najczęściej $\beta^t{}_1 = 0.9$ oraz $\beta^t{}_2 = 0.99$ a $\epsilon = 10^{-8}$

Sieć neuronowa

Konwolucja

Filtr konwolucyjny

Konwolucyjna sieć neuronowa

Paradygmaty uczenia

Epoka

Proces uczenia sieci podzielony jest na epoki. Każda epoka odpowiada przejściu wszystkich elementów z treningowego zbioru danych przez sieć. Ilość epok podczas których sieć będzie sie uczyć ustala się na co najmniej kilkanaście. W przypadku większych zbiorów danych lub większych modeli sieci zwiększamy ilość epok.
Często spotykaną praktyką w wielu pracach naukowych jest przedstawianie wyników dla sieci po 100 epokach uczenia się.

Uczenie

Proces uczenia bądź treningu sieci służy zmianie wartości wag, najczęściej zainicjowanych pseudolosowymi wartościami oraz biasu. Uczenie się sieci neuronowej jest bardzo kosztowne obliczeniowo, co wręcz uniemożliwiało trenowanie modeli w przeszłości, a obecnie jest jednym z powodów dużego technologicznego przeskoku w produkcji kart graficznych. Operacje dodawania i mnożenia wektór i macierzy wykonywane są setki milionów razy, które mogą być przyśpieszone dzięki możliwościom zrównoleglania obliczeń.

Testowanie

Model sieci neuronowej może zostać poddany ocenie, dzięki której można określić w jakim stopniu nauczyła się sieci. W przypadku wytrenowanych modeli istotne jest aby zbiór służący do testowania nie był wcześniej użyty do treningu sieci. Nauczony model powinien być w stanie rozpoznawać nowe, nieużyte podczas procesu uczenia dane i poprawnie je klasyfikować.

Predykcja

Wartości zwrócone przez sieć po umieszczeniu w niej określonych danych są określane mianem predykcji. Pozwala to na wykorzystanie nauczonego modelu w praktycznym zastosowaniu.

Tematy do uwzględnienia: minibatch, nesterov, momentum, softmax, learning rate, categorical crossentropy, Liczebność zbioru (konkretne uzasadnienie konieczności duzej liczby danych), one-hot encoding, hyperparameters: ilosc filtrow, rozmiar filtrow, rozmiar maxpoolingu

Tworzenie zbiorów danych

Wraz z postępem w tworzeniu pracy zmieniały się założenia oraz cele. Głownymi motywatorami zmian były postępy w tworzeniu zbiorów danych oraz samych modeli sieci. Priorytetem było stworzenie zestawu danych umożliwiającego rozwój różnych modeli sieci neuronowych bez konieczności każdorazowego ingerowania w zbiór lub dopasowywania go specjalnie do konkretnej sieci.

Pierwszym założeniem było zrobienie określonej ilości zdjęć kości położonej na środku obrazu otrzymywanego z kamery, na obszarze kwadratu o boku około 3 krotnie większym niż długość ściany samej kości. Miało to umożliwić kadrowanie obrazów do niewielkich rozmiarów choć z kośćmi położonymi w różnych jego miejscach.
Kolejną kwestią była konieczność przystosowania sieci do rozpoznawania kości o różnych kolorach ścian, oczek jak i samej barwy tła. Ponieważ docelowo sieć miała operować na rzeczywistym obrazie z kamery, ważne było także zapewnienie poprawnego działania w przypadku niewielkich zniekształceń obrazu bądź szumów.
Powyższe wymagania narzuciły więc konkretną formę zestawów danych. Każdy zestaw ma ustaloną barwę tła, kości oraz samego oczka. Każda ścianka sfotografowana od 3 do 30 razy, określając liczebność każdego ze zbiorów miedzy 18 a 180 zdjęć. Zdjęcia w niektórych zestawach poddawane były działaniu zmiennego oświetlenia naturalnego lub ostrego punktowego światła w celu wygenerowania trudniejszych do rozpoznania obrazów. Poszczególne zestawienia kolorystyczne w tych zbiorach wypisane są w tabeli poniżej.

Kolor			Ilość zdjęć	
kości	oczek	tła	ściany	kostki
biały	czarny	czerwony	30	180
biały	czarny	granatowy	3	18
biały	czarny	czarny	8	48
jasne drewno	czarny	czerwony	3	18
czarny	biały	czarny	10	60
czarny	biały	czerwony	10	60
czerwony	biały	czerwony	5	30
czerwony	czarny	czerwony	3	18
granatowy	złoty	biały	4	24
granatowy	złoty	niebieski	6	36
zielony	biały	zielony	8	48
zielony	biały	biały	5	30
różowy	czarny	biały	5	30
Łączna ilość zdjęć:			*100*	*600*

Tablica 5.1: Zestawienie kolorystyczne obrazów 1

Ilość zdjęć wykonywanych dla danych zestawień kolorystycznych była jak widać mocno zróżnicowana. Największa ilość, zdjęcia z białą kostką, czarnymi oczkami i czerwonym tłem, jest związana z testowaniem różnego rodzaju oświetlenia kości na wyniki uczenia różnych modeli sieci. Przeważnie ilość zdjęć wahała się między 4 a 8 na jedną ścianę.

Każdy z obrazów został następnie poddany przekształceniom by zwiększyć ich ilość, konieczną do umożliwienia prawidłowego uczenia się sieci.

Po zaaplikowaniu szcześciu różnych przekształceń oraz obrotom o 15°, z każdego obrazu uzyskano 168 zdjęć o rozmiarze 64x64 piksele. Łącznie zbiór danych składał się ze 100800 obrazów, chociaż w niektórych przypadkach ilość zdjęć była mniejsza. Wynikało to z analizy uczenia sieci dla obrazów z różnymi kątami obrotów poszczególnych zdjęć. Dla tego zbioru danych ostatecznie została przyjęta wartość 15°, jako wartości która dawała wystarczająco liczny zbiór testowy do możliwości uczenia sieci oraz nie utrudniała znacząco prac pod kątem ilości danych do przetransformowani przez sieć.

Sieć neuronowa

6.1 Czym jest sieć neuronowa

6.2 Konwolucyjna sieć neuronowa